

INHALT

Einleitung, von Ruedi Imbach	XI
Prolegomena.....	XXV
1. Handschriftliche Überlieferung.....	XXV
2. Zum Quellenapparat.....	XXVI
3. Zum Variantenapparat	XXVI
4. Abkürzungen	XXVI
Literaturverzeichnis	XXVII

NICOLAI DE ARGENTINA
SUMMA

Prologus totius operis.....	3
Prologus primi libri.....	4
 TRACTATUS PRIMUS de agentibus creatis in generali	7
Quaestio prima: Quod nullius agentis creati operatio potest se extendere in essentiam materiae	7
Quaestio secunda: Quod nullius agentis creati actio se extendit in quantitatem materiae, ut eam possit auferre ab ea.....	8
Quaestio tertia: Quod nullum agens creatum potest aliquam formam a materia separatam producere vel destruere	11
Quaestio quarta: Quod nullum agens creatum potest creare vel auferre gratiam	12
Quaestio quinta: Utrum agens creatum possit destruere unam formam absque eo, quod educat aliam, vel educere absque eo, quod destruat aliam	13
Quaestio sexta: Quod agens creatum non potest formam corruptam eandem numero restaurare	14
Quaestio septima: In quo agentia creata conveniunt	17
Quaestio octava: De modo agendi agentis creati	19
Quaestio nona: Quomodo agens naturale formas educat et quid sit formam educere de potentia materiae	22
Articulus primus: Quid sit educere formam de potentia materiae vel de potentia subiecti.....	22
Articulus secundus: Ponuntur sex notabilia, ex quibus apparebunt diversi modi educationis de potentia materiae vel subiecti	25

Articulus tertius: Declaratur magis in speciali modus educationis formarum substantiarum de potentia materiae	29
Articulus quartus: Dubitatur, utrum dispositiones ad formam substantialem disponentes cedant ante eius adventum et relinquant materiam in pura potentia et respondetur tribus rationibus	30
TRACTATUS SECUNDUS de agentibus creatis in speciali	41
Prooemium	41
Quaestio prima: In quo agens naturale et artificiale differant	41
Quaestio secunda: In quo agens principale et instrumentale differant	42
TRACTATUS TERTIUS quid agens increatum possit et non possit	44
Prooemium	44
Sectio prima: Quid excludatur a divina potentia in communi	44
Quaestio prima: Utrum aliquid actioni Dei subterfugiat	44
Sectio secunda: De extensione divinae potentiae	46
Prooemium	46
Quaestio prima: Utrum sit tantum unum primum principium	47
Prooemium	47
Articulus primus: Ostenditur, quod non possunt esse plura principia simpliciter prima	47
Articulus secundus: Solvuntur rationes, quae possunt argui in oppositum	52
Quaestio secunda: Utrum ab uno principio possint immediate plura procedere	56
Prooemium	56
Articulus primus: Ostenditur, quod ab uno simplici possunt immediate procedere plura	56
Articulus secundus: Adducuntur auctoritates philosophorum, quae videntur contrariae huic veritati	58
Articulus tertius: Ponuntur rationes in oppositum et solvuntur	61
Quaestio tertia: Utrum res processerint a primo per creationem	65
Articulus primus: Dicitur aliquid in communi de modis productionis	65
Articulus secundus: Ostenditur magis in speciali, quid importat creatio	67
Articulus tertius: Ostenditur, quod Deo convenit creare	69
Quaestio quarta: Utrum potentia creandi possit alicui secundo agenti communicari	72
Articulus primus: Ponuntur rationes unius opinionis et solvuntur	72
Articulus secundus: Ponuntur rationes alterius opinionis et solvuntur	76
Articulus tertius: Ponitur defensio unius rationis primae opinionis	78
Articulus quartus: Videtur, in quo differant creatio et conservatio, fieri et factum esse in rebus creatis	79
Quaestio quinta: Utrum res vel mundus possint fuisse ab aeterno per creationem	82

Inhalt	VII
Articulus primus: Ponitur distinctio de fieri et de his, quae fiunt.	82
Articulus secundus: Ponitur distinctio de possibili	83
Articulus tertius: Probatur propositum	85
a. Ponuntur rationes sumptae ex ratione ipsius fieri	85
b. Ponuntur rationes sumptae ex ratione possibilis et impossibilis.	88
Quaestio sexta: Utrum demonstrative possit probare mundum incepisse . . .	93
Articulus primus: Ponuntur rationes ostendentes mundum fuisse ab aeterno et solvuntur	93
Articulus secundus. Ponuntur rationes eorum, qui dicunt demonstrative posse probari mundum incepisse et solvuntur	97
TRACTATUS QUARTUS: de divina potentia in speciali	109
Prooemium	109
Sectio prima: Quomodo divina potentia se habeat ad materiam	109
Prooemium	109
Quaestio prima: Utrum Deus possit facere materiam sine forma	109
Prooemium	109
Articulus primus: Ponitur una opinio, quae dicit, quod Deus possit facere materiam esse actu sine forma, cum suis rationibus et earum solutionibus	109
Articulus secundus: Ponitur alia opinio, quae dicit, quod Deus possit facere materiam sub esse potentiali sine forma, cum suis rationibus et earum solutionibus	115
a. Ponuntur quattuor rationes, quibus ostenditur, quod natura hoc non potest	115
b. Ponuntur septem rationes, quibus probatur, quod Deus sua virtute possit conservare materiam sub esse potentiali sine forma	116
c. Ponuntur septem rationes, quae adducuntur contra hanc positionem	118
d. Recitantur eorum solutiones harum rationum et reprobantur	119
e. Respondetur ad rationes, quibus suam intentionem confirmant	123
Articulus tertius: Ponitur tertia opinio, quae dicit, quod Deus nullo modo potest facere materiam sine forma	125
Quaestio secunda: Utrum Deus possit hanc materiam in illam convertere . .	129
Quaestio tertia: Utrum Deus possit movere materiam ad formam immediate	130
Quaestio quarta: Quod Deus possit immediate movere corpus	130
Sectio secunda: Quomodo divina potentia se habeat ad quantitatem	131
Quaestio prima: Utrum Deus possit aliquid augmentare vel diminuere sine additione vel subtractione materiae	131
Quaestio secunda: Utrum Deus possit facere unum corpus esse in diversis locis.	131
Quaestio tertia: Utrum Deus possit facere infinitum in actu et quod multis modis dicitur infinitum	132
Prooemium	132
Articulus primus: Ponuntur tres distinctiones	132

Articulus secundus: Declaratur, quod Deus non possit facere infinitum in actu in per se ordinatis	134
Articulus tertius: Ponitur opinio dicens Deum posse facere infinitum multitudine in ordinatis per accidens cum eius rationibus et rationum solutionibus	135
Articulus quartus: Ponitur opinio dicens Deum posse facere infinitum magnitudine cum eius rationibus	140
Articulus quintus: Ponitur opinio, quae videtur verior, dicens Deum non posse facere infinitum multitudine nec etiam magnitudine cum eius rationibus et rationum conclusionibus	144
Sectio tertia: Quomodo divina potentia se habeat ad formas materiales	154
Prooemium	154
Quaestio prima: Utrum Deus possit formam corruptam eandem numero reparare	154
Quaestio secunda: Utrum Deus possit facere accidens sine subiecto	155
Prooemium	155
Articulus primus: Ponitur Prima opinio dicens Deum posse facere omne accidens sine subiecto	155
Prooemium	155
a. Ostenditur, quale esse habeat accidens et quomodo intelligenda sit separatio accidentis a subiecto et solvuntur quaedam dubia	156
b. Ponitur quintuplex distinctio de accidentibus et ostenditur, quod Deus possit facere omne accidens inclusum in prima distinctione sine subiecto et solvuntur rationes in oppositum	162
c. Idem ostenditur de accidentibus secundae distinctionis	171
d. Idem ostenditur de accidentibus tertiae distinctionis	173
e. Idem ostenditur de accidentibus quartae distinctionis	179
f. Idem ostenditur de accidentibus quintae distinctionis	182
g. Post brevem recapitulationem ostenditur, in quo prima opinio convenit cum opinione media	183
Articulus secundus: Ponitur secunda opinio dicens Deum posse facere nullum accidens sine subiecto	186
a. Ponuntur duae et viginti rationes ostendentes accidens non posse separari a subiecto cum impugnationibus contrariae opinionis	186
b. Ostenditur, quomodo omnia haec solventur	190
Articulus tertius: Ponitur tertia opinio, quae dicit, quod quaedam accidentia Deus possit facere sine subiecto et quaedam non	201
a. Investigatur modus unionis substantiae et accidentium	201
b. Ostenditur propositum	216
c. Dissolvuntur illi tres articuli. in quibus haec opinio differt a prima . . .	219
Sectio quarta: Quomodo divina potentia se habeat ad formas imateriales.	223
Prooemium	223
Quaestio prima: Utrum Deus possit facere plures angelos in una specie	223
Articulus primus: Ponuntur quattuor notabilia	223
Articulus secundus: Ponuntur opiniones, quae sunt circa hanc quaestionem	225

Inhalt	IX
Articulus tertius: Solvuntur aliquae rationes communes	226
Quaestio secunda: Utrum Deus possit immediate movere intellectum creatum	227
Quaestio tertia: Utrum Deus possit immediate movere voluntatem	228
Sectio quinta: Quomodo divina potentia se habeat ad formas specificas	228
Prooemium	228
Quaestio prima: Utrum Deus universo poterit addere novam speciem	228
Quaestio secunda: Utrum via naturae possit fieri nova species in universo	235
Quaestio tertia: An Deus possit facere inter duas species speciem mediam	236
Quaestio quarta: Utrum Deus universum possit facere melius vel res meliores quam fecit.	237
Quaestio quinta: An Deus possit facere aliquid praeter ordinem rebus inditum.	238
Sectio sexta. De modo actionis divini agentis	238
Prooemium	238
Quaestio prima: De modo actionis divini agentis in communi	239
Quaestio secunda: Utrum Deus operetur in quolibet operante	240
Quaestio tertia: Utrum agat omnia immediate vel etiam agat mediantibus secundis agentibus	241
Articulus primus: Distinctio de immediato	241
Articulus secundus: Quomodo Deus operatur immediate.	242
Indices	
Index auctoritatum	245
Index nominum	254